MIJLOCUL TERENULUI — O ZONĂ FĂRĂ IMPORTANȚĂ?

Se părea, pînă acum cîtva timp, că problema jocului la mijlocul terenului este una din cele mai clare în fotbal, care, deci, n-ar mai avea nevoie de nici o pledoarie spre a-și dovedi utilitatea.

Iată, însă, că în ultimii ani, unele echipe, abandonînd jocul la mijlocul terenului, au lăsat să se acrediteze ideea că jocul modern n-ar mai avea nevoie de această pîrghie de rezistență pentru evoluția întregii echipe.

NE PUTEM DISPENSA DE MIJLOCUL TERENULUI?

Pornind de la exemplul arhicunoscut al formației **Internazionale**, care adoptase formula cu „il libero", punînd tot accentul pe apărare și pe jocul bazat pe contraatac, unii tehnicieni (chiar și de la noi) au început să propovăduiască lipsa de importanță a jocului la mijlocul terenului, afirmînd că, „de vreme ce acțiunile pornesc de la apărare, prin pase lungi, către „vîrfuri", ne putem ușor dispensa de stăpînirea fermă a mijlocului terenului."

Acestora le-am putea opune numai cîteva afirmații, care nu sînt ale unor simpli teoreticieni, ci ele poartă sigiliul cîtorva mari personalități ale fotbalului.

Astfel **Helmuth Schön**, actualul selecționer unic al reprezentativei R. F. a Germaniei, a ținut să facă o declarație extrem de importantă după meciul pe care formația sa l-a pierdut în fața României, în 1967, cu 0-1: „N-a fost în intenția noastră să jucăm defensiv. Echipa mea a cedat mijlocul terenului unui adversar mai bine pregătit și a fost nevoită să se apere". Un mare specialist italian, cunoscutul internațional din epoca de glorie a „Squadrei azzurra", actual antrenor și cronicar sportiv, dr. **Annibale Frossi**, într-o analiză publicată în revista „Lo Sport Illustrato" (9.XI.1967) scria: „**Sîntem într-o epocă în care jocul privit prin optica de odinioară, nu mai e posibil. Fotbalul modern s-a dezvoltat pe o linie tehnică și atletică, a accelerat ritmul iar manevrarea se face pe linii verticale și în diagonale așa cum rar se vedea altădată. IERI, CA ȘI AZI, MIJLOCUL TERENULUI RĂMÎNE ZONA CEA MAI DELICATĂ. Cînd o echipă se prăbușește, cauza trebuie totdeauna căutată la mijlocul terenului**".

Iar după recenta partidă de pe Wembley, sir **Alf Ramsey** a atribuit excelenta comportare a reprezentativei României, faptului că jucătorii noștri au stăpînit mai bine decît cei englezi, zona de la mijlocul terenului.

Acum, o întrebare: de cînd datează preocuparea majoră pentru organizarea și stăpînirea zonei de la mijlocul terenului?

Atîta timp cît s-a jucat în vechea formulă a „W"-ului, nu se punea în discuție necesitatea organizării mijlocului terenului, aceasta constituind — pe atunci — o temă definitiv tranșată, întrucît prin utilizarea celor trei mijlocași se realiza o zonă dintre cele mai întărite. Unul din mijlocași, anume cel din centru, jucînd pivot, îndeplinea sarcina de a păzi și consolida tocmai centrul terenului. Lupta se purta aci într-un spațiu bine consolidat, astfel că înaintarea adversă întîlnea o primă rezistență serioasă în drumul către poartă.

„WM"-ul clasic, realizînd retragerea mijlocașului central și avansarea centrului atacant pînă la înălțimea ultimului apărător, a lăsat o vastă porțiune liberă la centrul terenului, ceea ce a reclamat o mai mare grijă pentru organizarea permanentă a jocului în această zonă. **H. Chapman**, creatorul sistemului „WM", a observat că numai jocul mijlocașilor este insuficient pentru a asigura echilibrul numeric și o bună acționare la mijlocul terenului. Întrucît echipa ARSENAL beneficia de un inter stînga de mare clasă (Alec James), **Chapman** i-a trasat acestuia sarcina de a se deplasa pe tot terenul, oriunde ar socoti că este necesară prezența lui, atît în fazele de atac, cît și în cele de apărare. S-a realizat, astfel, un tip nou de jucător, denumit „interul rătăcitor".

Succesele obținute de comportarea „tunarilor" din Londra au făcut — cum era firesc — ca sistemul „WM" să fie adoptat de mai multe echipe din Anglia, precum și de alte numeroase formații de pe continent. Numai că această adoptare s-a făcut fără nici un discernămînt, echipele preluînd sistemul în chip mecanic, cu speranța că, dacă vor juca după schema Arsenalului, vor dobîndi peste noapte aceleași strălucite victorii ca și formația care îl promovase.

Aplicînd însă sistemul fără a ține seama de condițiile specifice, de însușirile echipierilor și de posibilitățile lor de încadrare în joc, celelalte echipe n-au putut obține rezultate prea bune. Această deficiență capitală a provocat condamnarea fără drept de apel a „WM"-ului, acuzat de a nu putea face față celui mai important principiu al fotbalului de azi și de totdeauna: crearea unei zone cît mai sigure la centrul terenului. Atunci, pentru a umple această lacună, o serie de specialiști au recurs la conjugarea jocului interilor cu acela al mijlocașilor, pentru a forma un cuplu de forțe — „careul magic" — destinat consolidării mijlocului terenului. Formula a fost aplicată și la noi, la vechea echipă „C.C.A.", explicînd într-o bună măsură comportarea ei din „deceniul de aur" (1950—1960).

JOCUL LA MIJLOCUL TERENULUI ÎN SISTEMUL CU PATRU FUNDAȘI

Una din trăsăturile formulei 1—4—2—4 o constituie tocmai modul magistral în care jucătorii brazilieni au reușit să organizeze și să stăpînească mijlocul terenului. Cuplul „celor doi" era format în echipa reprezentativă a Braziliei din 1958, dintr-un „inter de legătură" (Didi) și un „mijlocaș de sprijin" (Zito), ale căror calități excepționale le permiteau să domine cu autoritate această zonă de primordială importanță.

Avînd un rol mai accentuat în apărare, **Didi**, era prezent oriunde se simțea nevoie, ajungînd să lupte pînă în fața propriei porți, iar de acolo, prin deposedarea adversarului, să inițieze contraatacuri dintre cele mai eficiente.

În fazele defensive, celălalt component al liniei de mijloc, **Zito**, rămînea la mijlocul terenului spre a face legătura cu înaintașii. Îndată ce se iniția o acțiune ofensivă, **Zito**, se integra, însă, în linia de atac pe care o sprijinea direct și eficace pînă în zona de finalizare, în timp ce **Didi** se menținea la mijlocul terenului, spre a lichida orice încercare de contraatac din partea adversarului și a alimenta în permanență pe atacanții proprii.

Dar, după cum „W.M."-ul lui **Chapman** n-a dat roadele așteptate la alte echipe din cauza lipsei unui „inter rătăcitor" de clasa lui **Alec James**, tot așa nici asigurarea mijlocului terenului nu poate fi realizată numai de doi jucători, deoarece prea puțini pot întruni calitățile lui **Didi** și **Zito**.

Cu tot prestigiul și răspîndirea de care s-a bucurat formula 1—4—2—4 inițiată de brazilieni, adoptarea ei de către alte echipe n-a putut duce la rezultatele scontate. De altfel, prin dispariția lui **Didi** și **Zito**, nici reprezentativa Braziliei n-a mai evoluat la nivelul înalt din C.M. 1958, fiind nevoită ca în Chile (1962) să adopte o altă așezare (1—4—3—3) pentru a-și consolida mijlocul terenului. **Deci, în această zonă de primordială importanță, a fost totdeauna nevoie să se realizeze un dispozitiv cît mai puternic pentru frînarea atacurilor adverse, servind, simultan, și drept platformă de lansare a ofensivelor proprii.**

În ultima instanță, mijlocul terenului este destinat să confere o maximă elasticitate jocului echipei printr-o rapidă repliere în apărare și o subită declanșare a acțiunilor de atac cu sprijinul unui număr cît mai mare de coechipieri.

Dar, obiectivul ultim, urmărit de jocul modern este ca, **indiferent de așezarea inițială (valabilă numai pentru primele minute de joc) echipa să-și poată regrupa forțele atît în fazele de atac cît și în cele de apărare, cu o maximă promptitudine.**

Această regrupare fulgerătoare dă posibilitatea ca în atac formula să devină 1—2—4—4, iar în apărare 1—4—4—2, ceea ce noi am preconizat încă din anul 1958.

În ceea ce privește jocul lui „Inter" — care a fundamentat greșita concepție a abandonării mijlocului terenului — am putea spune numai atît: cît timp apărarea adoptată de **Herrera** s-a bazat pe un **Picchi** infatigabil și omniprezent, ea a putut iniția și atacuri, prin pase lungi trimise lui **Mazzola** și **Domenghini**. Neglijarea mijlocului terenului a dus, însă, la deteriorarea lentă, dar implacabilă, a dispozitivului defensiv, supus ani la rînd unor eforturi titanice. Nici aportul lui **Facchetti**, fundașul lateral care merge pînă la poarta adversă, n-a mai putut fi la fel de substanțial, pe măsură ce apărarea ceda pasul. Vîrfurile de atac, sever marcate, nu se mai puteau descurca nici ele, oricît artă ar fi deținut **Mazzola** și **Capellini** în vîrful bocancului lor.

Însuși **H.H.** a fost obligat să facă apel la o mai bună acoperire a mijlocului terenului, prin cei doi mari virtuozi, **Corso** și **Suarez**, care participau, deopotrivă, la acțiunile de atac și de apărare.

Accidentarea lui **Picchi**, și apoi plecarea lui la echipa Varese, a descumpănit mecanismul lui „il libero", determinînd căderea pe tobogan a întregii echipe și întunecînd strălucirea de cometă a lui „Inter" pe firmamentul fotbalului mondial.

Exemplul acestei echipe credem că ne poate dispensa de orice alt argument în favoarea necesității stăpînirii mijlocului terenului — zona în care se nasc ideile și se construiesc acțiunile. Și tot aici se ridică și primul baraj în calea atacurilor adversarului. Dar, mai presus de toate, la mijlocul terenului se imprimă, **ritmul unei partide**, factor primordial în fotbalul modern.

În acest caz, mai poate fi vorba de abandonarea acestei zone, atît de importantă pentru organizarea jocului întregii echipe?

VIRGIL ECONOMU

Specialiștii au cuvîntul

ROLUL TACTICII ÎN FOTBALUL MODERN (I)

Conținutul noțiunii de tactică este destul de vast, greu de sistematizat și de redat în definiții. Totuși, fundamentarea ei științifică este o necesitate.

În terminologia fotbalistică, definiția tacticii este formulată astfel: *totalitatea acțiunilor individuale și colective ale jucătorilor, organizate și coordonate unitar și rațional, în limitele regulamentului, în funcție de concepția de joc stabilită, de anumite condiții externe, de pregătirea jucătorilor proprii și a celor adverși, de terenul de joc ca dimensiuni și stare de condițiile atmosferice, de caracterul, importanța și de scorul în sine al oricărui meci: obținerea victoriei.*

Cu toate că de mult timp se urmărește în fotbal îmbunătățirea concomitentă a celor patru factori principali (tehnic, fizic, tactic și moral-volitiv), totuși trebuie să acordăm o importanță deosebită factorului tactic, dacă nu pentru altceva, cel puțin pentru scopul lui absolut: cîștigarea partidei. De aceea, se poate afirma că *în cele 90 de minute de joc, totul este subordonat factorului tactic*, deoarece tehnica și pregătirea fizică sînt de fapt mijloace de realizare a elementelor tactice, ele sînt în slujba gîndirii tactice. Ea hotărăște felul în care joacă o echipă și ce mijloace folosește pentru cîștigarea meciului, fiindcă acesta este scopul pe care și-l propune fiecare echipă.

Se poate spune că baza succesului constă, în mare parte, în gîndirea tactică, în special în luciditatea și viteza cu care sînt realizate, aproape concomitent, atît gîndirea tactică cît și execuția tehnică în viteza de reacție, pe baza colaborării neuro-musculare.

Gîndirea tactică este aceea care dă conținut aplicativ procedeelor tehnice, are un caracter pozitiv activizant, favorizează creația în joc, fiind fundamentul oricărei acțiuni. Ea este cu atît mai eficientă cu cît există un arsenal mai bogat de elemente și mijloace tehnice bine însușite, experiență de joc și pregătire teoretică, prin care se dezvoltă spontaneitatea, inventivitatea, intenția, creația, surpriza.

Specialiștii au constatat și susțin că pregătirea tactică este direct proporțională cu pregătirea teoretică. Este adevărat că, în general, cunoștințele teoretice nu pot ajuta, ele singure, la alegerea unei tactici abile ci realizarea ei pune o serie de condiții practice. De exemplu: fotbaliștii cunosc avantajele ce decurg din jocul cursiv, dar fără a se demarca și fără a pasa la timp, acest joc nu se poate realiza. Iar dacă circulația mingii nu decurge după un plan cunoscut de toți jucătorii, ea se va rezuma la un fel de „dă-mi-o mie, na-ți-o ție", fără scop practic, fără conținut tactic. Ca atare nici practica, dar nici teoria nu se pot înlocui reciproc.

De aceea, factorul tactic, folosirea constructivă a mijloacelor tactice, cer o continuă îmbogățire și perfecționare atît a cunoștințelor teoretice cît și a celor practice, în special. De exemplu: altfel, și pe baza altor principii, a jucat o extremă acum 20—30 ani, și altfel joacă astăzi.

În transformările fundamentale ce s-au produs în fotbalul modern, factorul tactic a avut o contribuție activă și, prin el, factorul fizic și, în special cel tehnic, au primit o adaptare corespunzătoare, iar metodica de pregătire s-a schimbat ca volum, intensitate, durată, dar în special în conținut. Specialiștii au aplicat în instruire principii ca: de la profilul de joc la profilul de antrenament. Ca urmare, jocurile școală sînt disputate cît mai apropiat de condițiile reale ale partidelor oficiale.

În toate jocurile sportive, și în mod special în fotbal, *tactica este acel mijloc prin care o echipă valorifică particularitățile individuale și posibilitățile pozitive ale jucătorilor proprii și trage foloasele unei pregătiri colective superioare.*

Această valorificare poate fi concretizată, însă, numai atunci cînd acțiunile individuale și colective sînt bine puse la punct, atît teoretic, cît și practic, și dacă prin ele se creează situații favorabile pentru obținerea scopului final — cîștigarea jocului.

Față de o mai bună pregătire tactică, just orientată, echipa adversă este obligată să primească lupta în condiții dezavantajoase pentru ea, obligată fiind să ia mai întîi măsuri de contracarare și, numai după aceea, dacă a reușit, să-și impună propriul joc.

Rolul tacticii (generale și speciale) în obținerea victoriei crește pe măsură ce echipele care se întrec se află la un nivel superior pe scara măiestriei sportive și cu cît nivelul pregătirii tehnice, fizice și moral-volitive, atinge o valoare mai apropiată.

Tactica presupune o concepție de joc, o idee centrală, în baza căreia este organizată și se desfășoară activitatea jucătorilor în teren, exprimată prin acțiuni individuale și colective, dar care — toate — tind spre obținerea victoriei.

Tehnica este mijlocul care materializează concepția de joc și intențiile tactice și, din acest motiv, tehnica și tactica constituie unități interdependente, ele influențîndu-se reciproc.

Putem spune categoric că *în fotbalul modern este esențial ca cei doi factori, tehnica și tactica, să acționeze concomitent, uneori chiar să se contopească*, astfel că nu mai putem vorbi separat de factorul tehnic sau cel tactic, ci vorbim despre factorul tehnico-tactic.

Peste toate aceste considerente, trebuie însă să recunoaștem că tactica nu poate fi ceva fix. Dacă, teoretic, tactica este aproape nelimitată, în schimb practic, ea depinde de mijloacele (procedeele tehnice) ce ne stau la dispoziție. Desigur, nici acestea nu sînt de sine stătătoare, fiindcă nu executăm un procedeu tehnic numai de dragul execuției, adică nu driblăm un adversar, nu facem o fentă numai de dragul de a le face, ci executăm orice procedeu tehnic cu un scop tactic. Concret, jucătorul nu face pe teren ce-i place lui, ci face ce cere scopul tactic în desfășurarea cursivă a jocului. Tot ce face fotbalistul în timpul jocului se face exclusiv cu scopul de a cîștiga jocul, adică cu scop tactic, care este concret și absolut: victoria (cîștigarea jocului).

C. BRAUN-BOGDAN
antrenor federal